

บทที่ ๕

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัยเรื่อง การบริหารการศึกษาวិชาพระพุทธศาสนาในโรงเรียนกาญจนาภิเษกวิทยาลัย ฉะเชิงเทรา เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative research) และการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา การบริหาร การศึกษาวิชาพระพุทธศาสนาในโรงเรียนกาญจนาภิเษกวิทยาลัย ฉะเชิงเทราโดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลตามระเบียบวิธีวิจัย ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามลำดับขั้นตอน และได้สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ ดังต่อไปนี้

๕.๑ สรุปผลการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง การบริหารการศึกษาวิชาพระพุทธศาสนาในโรงเรียนกาญจนาภิเษกวิทยาลัย ฉะเชิงเทรา สรุปได้ดังนี้

๕.๑.๑ จากข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน ๖๕ คน เป็น เพศหญิง จำนวน ๓๙ คน คิดเป็นร้อยละ ๖๐.๐ และเพศชาย จำนวน ๒๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๔๐.๐ อายุ ของประชากรที่ใช้ในการวิจัยมากที่สุด มี อายุ ๓๖ – ๕๐ ปี จำนวน ๓๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๕.๔ รองลงมาคือ อายุ ๕๐ ปี ขึ้นไป จำนวน ๑๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๔.๖ อายุ ๒๖ – ๓๕ ปี จำนวน ๙ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๓.๘ และอายุ ๑๘ – ๒๕ ปี จำนวน ๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๖.๒ ระดับการศึกษา ของประชากรที่ใช้ในการวิจัยมากที่สุด มีวุฒิการศึกษาปริญญาตรี จำนวน ๔๙ คน คิดเป็นร้อยละ ๗๕.๔ รองลงมาคือ สูงกว่าปริญญาตรีจำนวน ๑๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๓.๑ และต่ำกว่าปริญญาตรีจำนวน ๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๑.๕ ตำแหน่ง ของประชากรใช้ในการวิจัยมากที่สุด เป็นครู จำนวน ๖๐ คน คิดเป็นร้อยละ ๙๒.๓ รองลงมาเป็น เจ้าหน้าที่ จำนวน ๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๔.๖ ผู้บริหาร จำนวน ๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๑.๕ และลูกจ้าง จำนวน ๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๑.๕ ระยะเวลาที่ทำงานในโรงเรียนกาญจนาภิเษกวิทยาลัย ฉะเชิงเทรา ของประชากรที่ใช้ในการวิจัยมากที่สุด มีระยะเวลาที่ทำงานฯ คือ ๑๖-๒๐ ปี จำนวน ๑๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๓.๑ รองลงมา คือ ๑๑-๑๕ ปี จำนวน ๑๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๑.๕ มากกว่า ๒๐ ปี จำนวน ๑๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๐.๐ น้อยกว่า ๕ ปี จำนวน ๑๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๐.๐ และ ๖-๑๐ ปี จำนวน ๑๐ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๕.๔

๕.๑.๒ ความคิดเห็นของบุคคล ากรทางการศึกษาที่มีต่อการบริหารการศึกษาวิชาพระพุทธศาสนาในโรงเรียนกาญจนาภิเษกวิทยาลัย ฉะเชิงเทรา โดยรวม อยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย ๔.๐๗ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า การบริหารการศึกษาวิชาพระพุทธศาสนาในโรงเรียนกาญจนาภิเษกวิทยาลัย ฉะเชิงเทรา อยู่ในระดับมาก ทั้ง ๔ ด้าน ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

๑. ด้านหลักสูตร โดยรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ ๔.๒๔ และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ ๓ อันดับแรก คือ กำหนดระยะเวลาในการเรียนการสอนอย่างเหมาะสมกับหลักสูตร มีการกำหนดวัตถุประสงค์และเป้าหมายในสอนตามหลักสูตรไว้ชัดเจน และมี การจัดทำแผนปฏิบัติการตามหลักสูตรไว้ล่วงหน้าเสมอ ตามลำดับ

๒. ด้านการจัดการเรียนการสอน โดยรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ ๔.๑๒ และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ ๓ อันดับแรก คือ เพิ่มแนวทางการให้ความรู้ด้านคุณธรรม และจริยธรรม ในขณะที่สอนให้มากขึ้น ให้นักเรียน จัดทำงานเดี่ยว หรืองานกลุ่ม เพื่อสังเกตลักษณะการทำงานกลุ่มของเรียน และพยายามยกตัวอย่างประกอบการสอนให้นักเรียนเข้าใจได้ง่าย ตามลำดับ

๓. ด้านการนิเทศการสอน โดยรวมอยู่ในระดับ มาก มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ ๓.๘๗ และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ ๓ อันดับแรก คือ มีการปรับปรุงเครื่องมือนิตตามการนิเทศ คู่มือการนิเทศภายในแต่ละกิจกรรม ตามความเหมาะสม มีการรับฟังความคิดเห็นจากคณะครูในการวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการ และผู้รับการนิเทศมีการนำผลการให้คำแนะนำไปปรับปรุงแก้ไขตามลำดับ

๔. ด้านการวัดผลประเมินผล โดยรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ ๔.๐๓ และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ ๓ อันดับแรก คือ มีการสรุปผลการสอนตามแผนการสอน มีการรายงานผลการสอนให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องรับทราบเป็นระยะ ๆ และนำผลการประเมินไปใช้วางแผนพัฒนาต่อไป และ มีการวางแผนและกำหนดแนวทางในการประเมินผลการดำเนินการ ตามลำดับ

๕.๒ อภิปรายผล

จากผลการวิจัย การบริหารการศึกษาวิชาพระพุทธศาสนาในโรงเรียนกาญจนาภิเษกวิทยาลัย ฉะเชิงเทรา มีประเด็นที่น่าสนใจตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

๕.๒.๑ การบริหารการศึกษาวิชาพระพุทธศาสนาในโรงเรียนกาญจนาภิเษกวิทยาลัย ฉะเชิงเทรา โดยรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับ แมคคาร์ธีย์^๑ ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับบทบาทการบริหารงานการศึกษาของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในรัฐนิวเจอร์ซีย์ จากกลุ่มตัวอย่างเป็นผู้บริหารโรงเรียน ผู้ช่วยผู้บริหาร หัวหน้าหมวดวิชาและครู ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างทั้งหมดมีความเห็นตรงกันว่า ผู้บริหารโรงเรียนควรมีบทบาทมีความรับผิดชอบ และบริหารงานให้มีประสิทธิภาพมากที่สุด สอดคล้องกับ องค์การ อินทรมพรรย์^๒ ได้กล่าวถึงความสำคัญของงานบริหารการศึกษาไว้ว่าเป็นหัวใจ

^๑McCathy, Water M., *The Role of The Secondary School Principal in New Jersey*, (1971), p. 705.

^๒ศิริพรรณ จินดาทอง, “ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนกับการจัดการเรียนการสอนของครูประถมศึกษา สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดกาญจนบุรี”, *ปริญญาณิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต*, (คณะศึกษาศาสตร์ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ๒๕๔๐).

สำคัญของโรงเรียน เป็นปัจจัยส่งเสริมทั้งผู้เรียนและผู้สอนให้มีคุณภาพ และเป็นการอำนวยความสะดวก ความสะดวกโรงเรียนจะดีหรือเลวขึ้นอยู่กับงานบริหารของโรงเรียนจุดมุ่งหมายของงานบริหารการศึกษาอยู่ที่ การสร้างนักเรียน ให้มีคุณภาพให้มีความรู้มีจริยธรรมและคุณสมบัติที่ต้องการ สอดคล้องกับ อำนาง เกทพอคำ^๓ ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่สัมพันธ์กับคุณภาพ การบริหารงานวิชาการ โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาแห่งชาติ เขตการศึกษาที่ ๖ พบว่า ปัจจัยแวดล้อมในการบริหารงาน วิชาการโรงเรียนประถมศึกษา อยู่ในระดับเหมาะสมส่วนคุณภาพการบริหารงานวิชาการอยู่ในระดับ คุณภาพดี ทั้งนี้เนื่องจากว่า การบริหารงานวิชาการเป็นงานที่สำคัญที่สุดของการบริหารงานใน สถานศึกษา ถ้าผู้บริหารสามารถที่จะบริหารงานวิชาการได้อย่างมีคุณภาพแล้วก็จะส่งผลต่อคุณภาพ ของนักเรียน สามารถที่จะสร้างความเชื่อมั่นให้กับผู้ปกครองนักเรียน ชุมชนและคณะกรรมการ สถานศึกษาขั้นพื้นฐานได้เป็นอย่างดี

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านมีผลการวิจัย ดังนี้

๑) ด้านหลักสูตร ผลการวิจัยพบว่าในภาพรวมอยู่ในระดับมากสอดคล้องกับ วรนารถ เพ็ชรไกร^๔ ได้ทำการวิจัย ความต้องการพัฒนาด้านวิชาการของครู โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงาน การศึกษาเอกชน จังหวัดสมุทรปราการ พบว่าความต้องการในการพัฒนา ด้านวิชาการต้นหลักสูตร มีความต้องการอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับ นิพนธ์ กินาวงศ์^๕ ได้กล่าวว่า งานวิชาการคือหัวใจของ สถานศึกษาหน้าที่หลักของโรงเรียนคือทำให้ความรู้ทางวิชาการแก่นักเรียนเป็นสิ่งสำคัญ โรงเรียนจะทำ ภาระหน้าที่ได้สมบูรณ์ก็ต่อเมื่อผู้บริหารในโรงเรียนให้ความสำคัญต่อกงานวิชาการ รู้และเข้าใจขอบเขต การบริหารงานวิชาการเป็นอย่างดี โดยเฉพาะอย่างยิ่งงานด้านหลักสูตรสอดคล้องกับ เจอร์รี่^๖ ได้ทำ การวิจัยเรื่อง กระบวนการพัฒนาหลักสูตรที่มีประสิทธิภาพ พบว่า ควรรวบรวมแนวคิดและสังเคราะห์ แนวคิดที่จำเป็นทางการศึกษาให้ได้มากที่สุดก่อนดำเนิน การพัฒนาหลักสูตร จากนั้นจึงแต่งตั้ง คณะ กรรมการขึ้นมา ประกอบด้วย ผู้เชี่ยวชาญ และนักการศึกษา เพื่อดำเนินการพัฒนาหลัก สูตรแล้วควรมีการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ให้เป็นที่ทราบโดยทั่วกัน ทั้งนี้หน่วยงานต้นสังกัดควรสนับสนุน ส่งเสริม

^๓ อำนาง เกทพอคำ. “ปัจจัยที่สัมพันธ์กับคุณภาพการบริหารงานวิชาการโรงเรียนประถมศึกษาสังกัด สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ เขตการศึกษา ๖”, *วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต*, (คณะศึกษาศาสตร์ : มหาวิทยาลัยบูรพา, ๒๕๔๑).

^๔ วรนารถ เพ็ชรไกร, “ความต้องการพัฒนาด้านวิชาการของครู โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงาน การศึกษาเอกชน จังหวัดสมุทรปราการ”, *วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต*, (คณะครุศาสตร์ : จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย, ๒๕๓๘).

^๕ นิพนธ์ กินาวงศ์. *หลักการศึกษเบื้องต้นเกี่ยวกับการบริหารโรงเรียนและการนิเทศการศึกษา*. (กรุงเทพมหานคร : วัฒนาพานิช. ๒๕๓๖). หน้า ๖๘-๖๙.

^๖ Jerry E., *A Process for Effective Graphic Design Curriculum Development*, (Dissertation Abstracts International, 1996), p. 425.

ให้ความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตร ที่เหมาะสมด้วย ทั้งนี้เนื่องจากว่าสถานศึกษามีการศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับความต้องการของสังคม รวมทั้งมีการรายงานผลการใช้หลักสูตรแก่ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับโรงเรียนและมีการประเมินการใช้หลักสูตรอย่างสม่ำเสมอ

๒) ด้านการจัดการเรียนการสอน ผลการวิจัยพบว่าในภาพรวมอยู่ในระดับมากสอดคล้องกับ ดีซอเทล^๗ ได้ศึกษาเรื่องการบริหารงานของครูใหญ่โรงเรียนประถมศึกษาในรัฐดาโกต้าเหนือ สหรัฐอเมริกาพบว่า ครูใหญ่มีความเห็นว่าคุณใช้เวลาส่วนใหญ่ในการจัดการเรียนการสอน และมีความเห็นอีกว่าเขาควรจะได้ปฏิบัติหน้าที่ในด้านนี้ ให้มากกว่าที่ปฏิบัติอยู่แล้ว กับเห็นว่าบทบาทการเป็นผู้นำในด้านการจัดการเรียนการสอนเป็นบทบาทที่สำคัญสำหรับครูใหญ่ จึงสอดคล้องกับ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๔๒ ที่มุ่งเน้นการปฏิรูปการเรียนรู้โดยเน้นการจัดการเรียนรู้โดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญให้ผู้เรียนรู้จักตนเอง รู้จักแสวงหาความรู้ด้วยตนเองและการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข รวมทั้งการพัฒนาความเจริญงอกงามทั้งด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ และสังคมเป็นการเรียนรู้เพื่อการปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมหรือสถานการณ์ต่างๆ และเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในทางที่ดีงาม กล่าวคือ เป็นคนดี คนเก่ง และเป็นคนที่มีความสุข มีจิตสำนึกในความรับผิดชอบต่อสังคม^๘

สอดคล้องกับ วรนาถ เพ็ชรไกร^๙ ได้ทำการวิจัย ความต้องการพัฒนาด้านวิชาการของครูโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชน จังหวัด สมุทรปราการ พบว่าความต้องการในการพัฒนาด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านสื่อการเรียนการสอน มีความต้องการอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องจากว่าสถานศึกษามีการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่างๆ อย่างครบถ้วน สถานศึกษามีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ที่สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน และมีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนได้ฝึกปฏิบัติจริง

^๗ศิริพรรณ จินดาทอง, “ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนกับการจัดการเรียนการสอนของครูประถมศึกษา สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดกาญจนบุรี”, **ปริญญานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต**, (คณะศึกษาศาสตร์ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ๒๕๔๐).

^๘พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช ๒๕๔๒ แก้ไขเพิ่มเติม พุทธศักราช ๒๕๔๕, (กรุงเทพมหานคร : องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์, ๒๕๔๗). หน้า ๔๑.

^๙วรนาถ เพ็ชรไกร, “ความต้องการพัฒนาด้านวิชาการของครู โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชน จังหวัดสมุทรปราการ”, **วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต**, (คณะครุศาสตร์ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๓๘).

๓) ด้านการนิเทศการศึกษา ผลการวิจัยพบว่าในภาพรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับ เซสเตอร์^{๑๐} ได้ศึกษาเรื่องพฤติกรรมการบริหารวิชาการของผู้บริหารการศึกษาทั่วประเทศของสหรัฐอเมริกา พบว่า พฤติกรรมทำให้การบริหารวิชาการของผู้บริหารมีสมรรถภาพสูง เนื่องมาจากการส่งเสริมให้ครูมีความรู้ความสามารถเพิ่มขึ้นได้แก่มีการจัดปฐมนิเทศเพื่อช่วยเหลือครูใหม่ หาวิธีวิจารณ์งานของครูแบบติเพื่อไม่ให้เสียกำลังใจ จัดให้มีการอบรม ความรู้เกี่ยวกับวิชาการศึกษาเพิ่มเติมแก่คณะครูเพื่อปรับปรุงเทคนิคการสอน สอดคล้องกับ แมททอกซ์^{๑๑} ได้ศึกษาเรื่องความต้องการในการปฏิบัติงานของครูใหญ่โรงเรียนประถม ในรัฐอิลลินอยส์ สหรัฐอเมริกาพบว่า ความต้องการที่อยู่ในระดับสูงของครูใหญ่คือ ความต้องการที่จะมีความ สามารถที่จะปฏิบัติงานเกี่ยวกับกับกรนิเทศ ทั้งนี้เนื่องจากว่า สถานศึกษามีรูปแบบ วิธีการนิเทศภายในที่หลากหลาย มีการประเมินผลการนิเทศภายในอย่างเป็นระบบ และมีการจัดระบบการนิเทศงานวิชาการไว้อย่างชัดเจน

๔) ด้านการวัดผลประเมินผล ผลการวิจัยพบว่าในภาพรวมอยู่ในระดับ มาก สอดคล้องกับ บุชราคม จรรย์นาญย์^{๑๒} ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาการดำเนินงานวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา ในโครงการปฏิรูปการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณธรรมผู้เรียน ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ พบว่า ด้านการวัดผลประเมินผลการเรียน โรงเรียนส่งเสริมให้ครูสร้างเครื่องมือประเมินผลตามสภาพจริง ครูผู้สอนแต่ละรายวิชาสร้างเครื่องมือการวัดผลให้เป็นไปตามจุดประสงค์การเรียนรู้และสภาพจริงครบทุกวิชา และมีการจัดข้อมูลสารสนเทศของนักเรียน สอดคล้องกับทั้งนี้เนื่องจากว่าสถานศึกษามีการแต่งตั้งคณะกรรมการวัดป ระเมินผล มีหลักเกณฑ์ในการวัดผลประเมินผลและมีการจัดทำเอกสารเกี่ยวกับการวัดผลประเมินผล

๕.๒.๒ ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับ การบริหารการศึกษาวิชาการ ะพุทธศาสนาในโรงเรียน กายจนานิกะวิทยาลัย ฉะเชิงเทรา

๑. ด้านหลักสูตร ควรชี้แจงให้ครูผู้สอนทราบล่วงหน้าเพื่อทำความเข้าใจในหลักสูตร และจัดทำแผนการสอนได้อย่างลงตัว

๒. ด้านการจัดการเรียนการสอน กิจกรรมที่เกี่ยวข้องควรเป็นกิจกรรมที่สามารถฝึกฝนแล้วนำไปปฏิบัติได้จริงในชีวิตประจำวัน

๓. ด้านการนิเทศการศึกษา ควรจัดเวลาให้ครูได้มีโอกาสได้ศึกษาปฏิบัติ และ ติดตามให้คำปรึกษาอย่างต่อเนื่อง

๔. ด้านการวัดผลประเมินผล ควรวัดและประเมินผลทั้งสองทาง คือ ทั้งในสถานศึกษา และที่อยู่อาศัยของนักเรียน

^{๑๐}Chester, N.M., *An Introduction to School Administration : Selected reading*, (New York : McMillan Company, 1996), pp. 286-288.

^{๑๑}Mattox, Donald Dean. *A Study of the In-service Needs of Illinois Public School*. (1978), p. 61.

^{๑๒}บุชราคม จรรย์นาญย์, “การศึกษาดำเนินงานวิชาการของ โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา ในโครงการโรงเรียนปฏิรูปการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษา แห่งชาติ”, *วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต*, (คณะครุศาสตร์ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๔).

๕.๓ ข้อเสนอแนะ

๕.๓.๑ ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

๑. ด้านหลักสูตร ควรมีการกำหนดภารกิจในการปฏิบัติงานของครู และผู้บริหารในด้านการพัฒนาหลักสูตรไว้ให้ชัดเจน
๒. ด้านการจัดการเรียนการสอน ควรมีการส่งเสริมให้ครูทำวิจัยในชั้นเรียน อย่างต่อเนื่องและเป็นระบบ
๓. ด้านการนิเทศการศึกษา ควรมีโครงการนิเทศภายในเพื่อการพัฒนา ครูในแผนปฏิบัติการประจำปีของโรงเรียนไว้เป็นประจำทุกปี
๔. ด้านการวัดผลประเมินผล ควรจัดให้มีการวัดผลประเมินผลการเรียนรู้กับนักเรียนทุกช่วงชั้น และใช้วิธีการวัดผลประเมินผลที่หลากหลายเน้นสภาพจริง

๕.๓.๒ ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

๑. ด้านหลักสูตร เน้นการทำงานที่ชัดเจน ให้ชุมชนและผู้ปกครอง เข้าถึงและมีบทบาทในการจัดการศึกษาด้วย อย่างจริงจัง รวมถึงการส่งเสริมและเปิดโอกาสให้ครูผู้สอนได้คิดค้นวิธีการ หรือพัฒนางานที่รับผิดชอบอยู่ด้วยตนเองมากยิ่งขึ้น
๒. ด้านการจัดการเรียนการสอน ครูต้องเป็นตัวอย่างให้นักเรียนได้เห็นข้อปฏิบัติด้านคุณธรรมและจริยธรรมให้มากขึ้น ทั้งในและนอกเวลาสอน
๓. ด้านการนิเทศการศึกษา จัดเวลาให้ครูได้ได้ศึกษาและปฏิบัติ
๔. ด้านการวัดผลประเมินผล ใช้วิธีการวัดผลประเมินผลที่หลากหลายเน้นสภาพจริง และจัดให้มีการวัดผลประเมินผลการเรียนรู้กับนักเรียนทุกช่วงชั้น

๕.๓.๓ ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

๑. ควรมีการวิจัยในเรื่อง การบริหารการศึกษาวิชาพระพุทธศาสนา ในสถานศึกษา อื่นๆ เพื่อเปรียบเทียบ
๒. ควรมีการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพในเรื่องการบริหารการศึกษาวิชาพระพุทธศาสนา ในสถานศึกษา ระดับอาชีวศึกษา